

ਤਜਵੀਜ਼ ਕਾਫ਼ੀ ਨਰਮ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਵਾਇਰਲੈੱਸ ਟ੍ਰਾਂਸਮੀਟਰ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਈ ਵਾਰ ਰਾਜ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ 1949 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੋਧ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਉਪਕਰਣ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਖ਼ਤ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 6(1-ਏ), 1949 ਦੇ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ 1933 ਦੇ ਐਕਟ XVII ਵਿੱਚ ਪਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਇੰਡੀਅਨ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਫ ਐਕਟ, 1885 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਵਾਧੂ ਕਿਸੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਜਨਰਲ ਕਲਾਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6-ਏ ਵਿੱਚ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਰਾਦੇ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6(1-ਏ) 1949 ਦੇ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਐਕਟ ਦੇ 1952 ਦੇ ਐਕਟ XLV III ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਤੇ ਬਣੀ ਰਹੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਉਦੋਂ ਲਾਗੂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਅਪੀਲ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਰਜ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬੀ.ਆਰ.ਟੀ.

ਫੁਲ ਬੈਂਚ

ਅੱਗੇ ਫਲਸ਼ੋ, ਦੁਲਟ ਅਤੇ ਦੁਆ, ਜੇ.ਜੇ.

ਚੰਨ ਦਾਸ ਮੁਖੀ - ਪਟੀਸ਼ਨਰ।

ਬਨਾਮ

ਭਾਰਤ ਦੀ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਹੋਰ, - ਜਵਾਬਦੇਹ।

ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ ਅਪੀਲ ਨੰ. 62 ਆਫ 1958।

ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ (ਦਾਅਵੇ) ਐਕਟ (1950 ਦਾ XLV) - ਸੈਕਸ਼ਨ 2- ਅਧੀਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ, ਉਸ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜਿਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ- ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ - ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਮਾਰਤਾਂ- ਕੀ ਹਰੇਕ ਇਮਾਰਤ ਜਾਂ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ 20,000 ਰੁਪਏ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਜੇਠਾਨੰਦ
ਬੇਤਾਬ
ਵੀ.
ਦਿੱਲੀ ਰਾਜ
(ਹੁਣ ਦਿੱਲੀ
ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ)

ਸੁਬਾ ਰਾਓ ਜੇ.

1959
ਸਤੰਬਰ, 15

ਹੈਲਡ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਗੈਰ-ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ 20,000 ਰੁਪਏ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੀਮਤ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਇਸਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਉਹ ਕਈ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ; ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਈ ਇਮਾਰਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਦੀ ਕੀਮਤ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 20,000 ਰੁਪਏ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ (ਦਾਅਵਿਆਂ) ਐਕਟ, 1950 ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਕੋਈ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਵੀ. ਭਗਤ ਰਾਮ ਸੋਨੀ (1) ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਨੰਦ ਰਾਮ ਸ਼ਾਹ ਵੀ. ਭਾਰਤ ਦੀ ਯੂਨੀਅਨ (2) ਨੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ; ਸੁੰਦਰ ਦਾਸ ਭਸੀਨ ਵੀ. ਖੇਤਰੀ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਜੈਪੁਰ ਅਤੇ ਹੋਰ (3), ਨੇ ਕਿਹਾ।

31 ਜਨਵਰੀ, 1958 ਨੂੰ ਮਾਨਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਅਧੀਨ ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ ਅਪੀਲ, ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 600 ਆਫ਼ 1956 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨ।

ਐਸ ਐਮ ਸੀਕਰੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ

ਦੁਲਟ, ਜੇ.

ਦੁਲਟ, ਜੇ.-ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੇ. ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਅਧੀਨ ਅਪੀਲ ਹੈ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕੋਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਘਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਇਮਾਰਤਾਂ ਸਨ। ਭਾਰਤ ਪਰਵਾਸ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਉਸ ਨੂੰ 4 ਮਿਆਰੀ ਏਕੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਮੀਨ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(1) ਐਲ.ਪੀ.ਏ. 121 1956

(2) 1958 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਨੰ. 244

(3) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1959 ਰਾਜ. 102

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ (ਦਾਅਵੇ) ਐਕਟ, 1950 ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸਨੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਘਰਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਦਾਅਵਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਐਕਟ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਨੇ ਕਿਹਾ-

"ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, -
(ਏ) 'ਦਾਅਵੇ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ, ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਦੇ ਹੱਕ ਦਾ ਦਾਅਵਾ, ਜਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ
ਦਿਲਚਸਪੀ ਲਈ, -

ਚੰਨ ਦਾਸ
ਮੁਖੀ
ਵੀ.

(i) ਪੱਛਮੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਜੋ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ
ਸਥਿਤ ਹੈ, ਜਾਂ

ਭਾਰਤ ਦੀ
ਯੂਨੀਅਨ
ਅਤੇ ਹੋਰ

(ii) ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੱਛਮੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ
ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਜੋ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਇਸ ਲਈ ਕੇਂਦਰ
ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ;

ਦੁਲਟ, ਜੇ.

* * * * *

ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਨਿਯਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ
ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ
ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ
ਵਿੱਚ ਸੀ: -

“(1) ਪੱਛਮੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਕੋਈ ਵੀ ਅਚੱਲ
ਜਾਇਦਾਦ;

(2) ਪੱਛਮੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਜੋ ਕਿਸੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਅਦਾਰੇ
ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ
ਸਥਿਤ ਹੈ;

(3) ਪੱਛਮੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰ ਤੋਂ
ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਇਮਾਰਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਖੇਤੀ ਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨ
ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਹ-

(ਏ) ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਚਾਰ ਏਕੜ ਤੋਂ ਵੱਧ
ਹੈ, ਜਿਸ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਕੀਮਤ,
ਉਸਾਰੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਲਾਗਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, 20,000 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ
ਹੋਵੇਗੀ;

* * * * *

ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਬਾਕੀ ਬਚਿਆ ਹਿੱਸਾ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਵਿਆਖਿਆ ਤੋਂ
ਇਲਾਵਾ ਜੋ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀ-

ਚੰਨ ਦਾਸ ਮੁਖੀ
ਵੀ.

ਭਾਰਤ ਦੀ
ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ
ਹੋਰ

ਦੁਲਟ, ਜੇ.

ਪੰਜਾਬ ਸੀਰੀਜ਼

[VOL. X III

“ਵਿਆਖਿਆ 1.—ਇਸ ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ, ਸਮੀਕਰਨ ਬਿਲਡਿੰਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ:

(ਏ) ਕਿਸੇ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਦਾ ਕੋਈ ਢਾਂਚਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਜਾਂ ਆਨੰਦ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ;

(ਬੀ) ਅਜਿਹੀ ਇਮਾਰਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੋਈ ਵੀ ਬਗੀਚਾ, ਮੈਦਾਨ, ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਅਤੇ ਬਾਹਰਲੇ ਘਰ।

ਕਲੇਮ ਅਫਸਰ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਮਕਾਨ ਜਾਂ ਇਮਾਰਤ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ 20,000 ਰੁਪਏ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ, ਇਸ ਲਈ, ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਦਾਅਵਾ ਅਪ੍ਰਵਾਨਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਲਿਆਂਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਜੇ. ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਸੀ, ਅਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਹੈ, ਕਿ ਹਰੇਕ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਇਹ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 20,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਸਾਰੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪੇਂਡੂ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਬਾਰੇ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਸਾਰੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਭਗਤ ਰਾਮ ਸੋਨੀ ਬਨਾਮ ਵੀ. ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ (1) ਵਿਚ ਇਕੱਲੇ ਬੈਠੇ ਜੀ.ਡੀ. ਖੋਸਲਾ, ਜੇ. ਅੱਗੇ ਇਹੀ ਸਵਾਲ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਆਇਆ, ਅਤੇ ਖੋਸਲਾ, ਜੇ., ਨੇ ਫਿਰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਜੋੜਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ, ਅਤੇ, ਜੇਕਰ ਕੁੱਲ ਮੁੱਲ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀ ਗਈ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਦਾਅਵਾ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਸੀ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਨੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ, ਜਿਸਦਾ ਮੈਂ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਸੀ, ਖੋਸਲਾ, ਜੇ. ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤ ਸੀ, ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰੇਕ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਕੀਮਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦਾਅਵਾ ਸਿਰਫ ਉਸ ਇਮਾਰਤ ਬਾਰੇ ਹੀ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਮੁੱਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੀਮਾ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਖੋਸਲਾ, ਜੇ., ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ (ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ ਬਨਾਮ ਭਗਤ ਰਾਮ ਸੋਨੀ (2))।

ਉਹੀ ਮਾਮਲਾ ਉਸੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕੇਸ, ਸ਼੍ਰੀ ਨੰਦ ਰਾਮ ਸ਼ਾਹ ਬਨਾਮ ਦਿ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ (3) ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਹੀ ਨਜ਼ਰੀਆ ਫਿਰ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਮੌਜੂਦਾ ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ ਅਪੀਲ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਜੀ ਡੀ ਖੋਸਲਾ, ਜੇ., ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਖੋਸਲਾ, ਜੇ. ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ ਅਪੀਲ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ।

(1) 1955 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਨੰ. 167

(2) 1956 ਦੇ ਐਲ.ਏ.ਪੀ. 121

(3) ਸੀ.ਡਬਲਿਊ. 244 ਆਫ 1958

ਇਹ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮੰਦਭਾਗਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਵਕੀਲ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੁੰਦਰ ਦਾਸ ਭਸੀਨ ਬਨਾਮ ਖੇਤਰੀ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਜੈਪੁਰ, ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (1) ਵਿੱਚ ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਸਦੀ ਦਲੀਲ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਜਾ ਕੇ ਅਤੇ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ (ਦਾਅਵਿਆਂ) ਐਕਟ, 1950 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੋਏ, ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਰਥ ਕਾਫ਼ੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਗੈਰ-ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ 20,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ। ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ, ਉਹ ਇਸਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮੀਕਰਨ 'ਇਮਾਰਤ' ਵਿੱਚ ਕਈ ਇਮਾਰਤਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਜਨਰਲ ਕਲਾਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਕਵਚਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਵਚਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੰਦਰਭ ਹੋਰ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਇਹ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਸੱਚ ਹੈ, ਪਰ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਈ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀ ਸ਼ਰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਈ ਇਮਾਰਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਦੀ ਕੀਮਤ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 20,000 ਰੁਪਏ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਕੋਈ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ,

ਚੰਨ ਦਾਸ
ਮੁਖੀ
ਵੀ.

ਭਾਰਤ ਦੀ
ਯੂਨੀਅਨ
ਅਤੇ ਹੋਰ

ਦੁਲਟ, ਜੇ.

ਚੰਨ ਦਾਸ ਮੁਖੀ
ਵੀ.

ਭਾਰਤ ਦੀ ਯੂਨੀਅਨ
ਅਤੇ ਹੋਰ

ਦੁਲਟ, ਜੇ.

ਪੰਜਾਬ ਸੀਰੀਜ਼

[VOL. X III

ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਇਰਾਦਾ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਬਹੁਤ ਵੱਖਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ।

ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਨਤੀਜਾ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਇਹ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਇਹ ਪਹਿਲੂ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸੁੰਦਰ ਦਾਸ

(1) 1959 ਰਾਗਿਸਤਾਨ 102

ਭਸੀਨ ਬਨਾਮ ਖੇਤਰੀ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਬਨਾਮ ਜੈਪੁਰ, ਅਤੇ ਹੋਰ (1), ਮੋਦੀ, ਜੇ. ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਖੋ-

“ਆਓ ਮੰਨ ਲਓ ਕਿ ਇੱਕ ਦਿੱਤੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ; ਅਜਿਹੀਆਂ ਤਿੰਨ ਇਮਾਰਤਾਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਕੀਮਤ 9,000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਕੁੱਲ 27,000 ਰੁਪਏ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਗਤ ਰਾਮ ਸੋਨੀ ਦੇ ਕੇਸ (2) ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜੇਕਰ ਇਸ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਲ 10,000 ਰੁਪਏ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੀ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਪੇਂਡੂ ਜਾਇਦਾਦ ਹੁੰਦੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਇਸਦੇ ਬਦਲੇ ਵੱਖਰੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੁੰਦਾ।

ਮੈਂ ਅਜਿਹੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕੋਈ ਨਿਆਂ ਜਾਂ ਬਰਾਬਰੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਹ ਅਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਰਕ ਇਸ ਗਲਤ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਮਾਲਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮੁੱਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੀਮਤ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਹੀ ਤੱਥ ਹਨ। ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮੁੜ ਵਸੋਬੇ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਜਿਹਾ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ। ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਮਕਾਨ ਜਾਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਰੇਕ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਉਹ ਇਮਾਰਤਾਂ ਹੀ ਬਾਕੀ ਬਚੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ 20,000 ਰੁਪਏ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀ।

(1) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1959 ਰਾਜ. 102.

(2) ਐਲ.ਪੀ.ਏ. 1956 ਦਾ 121

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਪੂਰੀ ਵਿਆਖਿਆ ਸ਼੍ਰੀ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲੈਂਡ ਰੀਸੈਟਲਮੈਂਟ ਮੈਨੂਅਲ ਵਿਚ ਪੰਨਾ 181 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ-

"ਅਲਾਟੀਆਂ ਵਿਚ ਘਰਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਵਿਚ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਇਹ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦਾ ਆਕਾਰ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਛੱਡੇ ਗਏ ਘਰ ਦੀ ਕਿਸਮ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਹਰੇਕ ਮਿਆਰੀ ਏਕੜ ਲਈ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ ਅਤੇ, ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ 20 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਪੱਛਮੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਛੱਡੇ ਗਏ ਘਰਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਘਰ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੇ ਹਰੇਕ 1,000 ਲਈ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ। 20,000 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਾਲੇ ਮਕਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਕਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਏ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਪਟਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਹਰੇਕ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਲਾਟੀ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਘਰ ਚੁਣ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਉਸੇ ਮੈਨੂਅਲ ਦੇ ਅੰਤਿਕਾ XI ਵਿੱਚ, ਪੇਂਡੂ ਨਿਕਾਸੀ ਘਰਾਂ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਸਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਪੈਰਾ 6 ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ-

“ਉਸ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਅਲਾਟੀਆਂ ਦੀ ਹੋਲਡਿੰਗ ਦੇ ਆਕਾਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਮਕਾਨ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅਲਾਟੀ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਘਰ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਉਹ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਚੰਗੇ ਘਰ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੋਵੇ। ਨਿਯਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਘਟਦੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ”

ਅਤੇ ਪੈਰਾ 21 ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ-

"ਇੰਟਰ-ਡੋਮੀਨੀਅਨ ਐਗਰੀਮੈਂਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ 20,000 ਰੁਪਏ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁੱਲ ਦੇ ਮਕਾਨ ਐਕਸਚੇਂਜ ਜਾਂ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹਨ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਅਜਿਹੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।"

ਇਹਨਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਹ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ ਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ, ਜਦੋਂ ਇਸ ਨੇ 20,000 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੀਮਤ ਵਾਲੀ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਘੱਟ ਕੀਮਤ ਵਾਲੀਆਂ ਪੇਂਡੂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਅਜਿਹੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਸਕੀਮ ਤਹਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ, ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ (ਦਾਅਵੇ) ਐਕਟ, 1950, ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ

ਚੰਨ ਦਾਸ
ਮੁਖੀ
ਵੀ.

ਭਾਰਤ ਦੀ
ਯੂਨੀਅਨ
ਅਤੇ ਹੋਰ

ਦੁਲਟ, ਜੇ.

ਚੰਨ ਦਾਸ ਮੁਖੀ
ਵੀ.

ਭਾਰਤ ਦੀ ਯੂਨੀਅਨ
ਅਤੇ ਹੋਰ

ਦੁਲਟ, ਜੇ.

ਪੰਜਾਬ ਸੀਰੀਜ਼

[VOL. X III

ਲਈ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕੁਝ ਪੇਂਡੂ ਘਰਾਂ ਅਤੇ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੇਂਡੂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਉਹ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ 20,000 ਰੁਪਏ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਬਾਰੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਦੀ ਕੀਮਤ 20,000 ਰੁਪਏ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਤੱਥਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ - ਜੋ ਤੱਥ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਸਨ। ਦਲੀਲ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਹਿੱਸਾ, ਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮੁੱਲ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਘੱਟ ਕੀਮਤ ਵਾਲੀ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ 20,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੀਮਤ ਵਾਲੀ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ- ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਸਖ਼ਤ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ-, ਇਹ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੀ ਹਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਕਠਿਨਾਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਰੇਖਾ ਖਿੱਚੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਰੇਖਾ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਕੁਝ ਕੇਸ ਵਾਪਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੇ ਅਰਥ ਨੂੰ ਖਿੱਚਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਾਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਦਾਅਵਾ ਸਿਰਫ ਉਸ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਲਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਮੁੱਲ ਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਮੰਨਾਂਗਾ ਕਿ ਭਗਤ ਰਾਮ ਸੋਨੀ ਦੇ ਕੇਸ (1) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਹੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਹਟਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਇਹ ਅਪੀਲ ਅਸਫਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 'ਤੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦਾ ਬੋਝ ਨਹੀਂ ਪਾਵਾਂਗਾ।

ਫਾਲਸ਼ੋ, ਜੇ.

ਫਾਲਸ਼ੋ, ਜੇ.—ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਦੁਆ, ਜੇ.

ਦੁਆ, ਜੇ.—ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਬੀ.ਆਰ.ਟੀ.

ਅਪਰਾਧਿਕ ਫੁਟਕਲ
ਅੱਗੇ ਟੇਕ ਚੰਦ, ਜੇ.
ਕਿਦਾਰ ਨਾਥ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ।

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ, - ਉੱਤਰਦਾਤਾ।

1959 ਦਾ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਫੁਟਕਲ ਨੰਬਰ 686।

1959

ਸਤੰਬਰ, 17

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ (1950) - ਧਾਰਾ 226 - ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਦੀ ਲਿਖਤ-ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਦਾਇਰਾ ਅਤੇ ਸੀਮਾ - ਲਿਖੇ, ਭਾਵੇਂ ਸਜ਼ਾਯੋਗ- ਲਿਖਤ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਜਾਓ- ਕੀ ਉਹ ਕਿਸੇ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ- ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰ-ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਓ- ਕੀ ਗਿਣਿਆ ਜਾਵੇ।

(1) ਐਲ.ਪੀ.ਏ. 121 1956

ਡਿਸਕਲੇਮਰ : ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।